

הרכב יחיד בשם היעילות

באחרונה פירסם שר המשפטים, דניאל פרידמן, תזכיר חוק שבו מוצע לצמצם הרכבים בבית המשפט המחוזי, בערעורים על פסקי דין בעניינים אזרחיים. מוצע שבית המשפט המחוזי ידון בהרכב שני שופטים במקום שלושה כפי שנהוג כיום. במקרה של חילוקי דעות בין שני השופטים, תכריע דעת אב בית הדין.

בתזכיר מצוין כי עיקריו, הכוללים שינויים נוספים, באים לחסוך משאבים שיפוטיים לקיצור ההתדיינות בבתי המשפט. עוד מוצע כי אב בית הדין בהרכב שני שופטים יוכל להחליט בכל שלב כי יצורף שופט שלישי להרכב, אם ראה כי דעות חברי ההרכב עשויות להיות חלוקות. לפי ההצעה, שעה שיקבע נשיא בית המשפט שופט שיצורף להרכב, וזרי ימשיך בית המשפט מן השלב שאליו הגיע, וזאת אם החליט לשמוע את הערעור משלב מוקדם יותר.

ההצעה מעלה כי אחר משני השופטים ישמש כחותמת גומי לשופט השני. ברור לכל שבמקרה של חילוקי דעות בין שני השופטים תכריע דעת אב בית הדין. למה צריך להקים הרכב של שני שופטים במקום שלושה כפי שנהוג כיום? למה לא

להסתפק בשופט אחד בערכאת ערעור אם במקרה של חילוקי דעות בין שני שופטים דעת אב בית הדין ממילא תכריע? אם יורכבו הרכבי ערעורים של שופט יחיד ניתן לחסוך כוח אדם ומשאבים שיפוטיים.

**למי אכפת תהצדק
והתשפט אם בשם
היעילות וקיצור
משך ההתדיינות
יהיה ניתן לפסוק
תוך שבועות או
חודשים בודדים**

האבסורד בתזכיר זועק לשמים. בשם החיסכון הנטען במשאבים שיפוטיים, תוך שימוש בטענה פופוליסטית של קיצור משך ההתדיינות בבתי המשפט, פוגעים בזכותו של מתדיין בשלושה שופטים יברקו פסק דין של שופט שלום שעליו עידערו. לא פעם מביא השופט השלישי בפסק דינו, לאחר שקרא את דעת שני חבריו, זווית ראייה נוספת וחשובה. מצב דברים זה מונע התזכיר, בשם היעילות וקיצור ההתדיינות, לכאורה, בבתי המשפט.

ואם בענייני יעילות עסקינן, מדוע לעצור במחוזי? בשם היעילות אפשר לקבוע שבית המשפט העליון, בהרכב ערעורי-אזרחי ובהרכב בג"צ, יישב בהרכב שני שופטים או אולי בהרכב שופט אחד בלבד. כך נפנה יותר שופטים בעליון ונקצר ההתדיינות בעליון. אולי נאסור בחוק להרחיב הרכבים בבית המשפט העליון מעבר לשלושה שופטים וכי דיון נוסף יקוים בהרכב שלושה שופטים בלבד, על פסק דין של שופט אחד או שניים בעליון?

המתקק קבע בחוק יסודי: השפיטה בבתי המשפט ידונו בשופט אחד, בשלושה או ביותר. חוק בתי המשפט קבע שהעליון ידון בשלושה, כשנשיא העליון או המשנה לו יכולים לקבוע דיון לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים. החוק והתפישה המשפטית בישראל אינם מכירים - ובצדק - בהרכב ערעורי-אזרחי של שני שופטים, ולא בכרי.

אם רוצים לשנות תפישה משפטית זו ולקבוע הרכב ערעורי-אזרחי של שני שופטים, מדוע לא להחיל אותה גם על עניינים פליליים ועל כל עניין שהוא בין המחוזי לעליון. ברור שכך יקוצרו ההתדיינות המשפטיות. הצדק והמשפט הם עניין אחר לענות בו, אבל למי זה אכפת אם ניתן יהיה לפסוק תוך שבועות וחודשים בודדים והכל בשם היעילות וקיצור משך ההתדיינות.

בקצב המהיר שבו העביר באחרונה פרידמן תיקון הקובע את משך כהונת נשיא בתי המשפט, נראה שגם תיקון זה ייחזק במהירות. אם לא נעמוד על המשמר, יתוקן גם חוק יסודי: השפיטה בחטף.